

SES BİLİMSEL YETİLERİN GELİŞMESİNDE ŞARKILARIN YERİ VE ÖNEMİ: RUSÇA DENEYİMİ

Yrd. Doç. Dr. Zulfiya Şahin, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, sahinz@ankara.edu.tr

ÖZ

Günümüzde yabancı dil olarak Rusça öğretiminde sunulan bilgiyi daha hızlı ve etkili bir biçimde algılamak, özümsemek, birleştirmek ve uygulamak adına çeşitli yaklaşım ve yöntemler geliştirilmektedir. Yeni yöntem oluşturulması sürecine, yöntemi destekleyen ve öğretimin verimini artırabilen yeni ders materyalleri bulma, geliştirme ve oluşturma süreci eşlik etmektedir. Çalışmamızda yabancı dil olarak Rusça öğretiminde şarkıların bir ders materyali olarak kullanımı ve ses bilimsel yetilerin geliştirilmesindeki etkisi ele alınacak olup; gözlemler ve deneyler yardımıyla, şarkıların ünlü daralması, ötümsüzleşme, damaksıllaşma, benzeşme gibi Rus diline özgün ses bilimsel olaylar üzerindeki etkisi araştırılacaktır. Bununla beraber şarkıların ezgi, tonlama ve vurgulama gibi dilin bürünsel özellikleri üzerindeki etkileri de değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: *sesbilim, materyal, yabancı dil öğretimi*

ROLE AND IMPORTANCE OF SONGS IN PHONETIC COMPETENCE DEVELOPMENT: RUSSIAN LANGUAGE EXPERIENCE

Assist. Prof. Dr. Zulfiya Şahin, Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography, Department Slavic Languages and Literature, Sub-Department of Russian Language and Literature, sahinz@ankara.edu.tr

ABSTRACT

Today, various approaches and methods are developed in order to perceive, assimilate, integrate and apply more quickly and effectively the knowledge given during the process of foreign language teaching. In this respect, Russian as a foreign language is no exception. The process of creating a new teaching method generally is accompanied by the process of finding, developing and creating new course materials that would support the method and increase the efficiency of teaching. In this work, the use of songs as a teaching material in the Russian language teaching is being studied and special attention is paid to the role of songs in formation of phonetic competence. The effects of the songs on the process of learning such phonetical phenomena of Russian as vowel reduction, devoicing, palatalization, assimilation is being studied by means of observational and experimental methods. Together with this, the effects of the songs on the phonetical qualities such as melody, toning and accentuation are also evaluated.

Key words: *phonology, material, foreign language teaching*

GİRİŞ

Günümüzde yabancı dil öğretiminde en yaygın kullanılan yöntem, iletişimidir. İletişim yönteminin ana hedefi ana dil taşıyıcısı ile sorunsuz iletişim kurabilmektir. Son yılların küresel teknik gelişmeleri sözlü iletişimin oranını fark edilir bir şekilde arttırmıştır. İnsanların hayatına televizyon ve kablosuz telefonun girişi ise iletişimin tamamen sözlü hale geçmesini sağlamıştır.

İletişimin her şekli kendi bünyesinde bilgi alışverişini içerir. Çağdaş iletişiminin ana şeklini sözlü diyalog olarak göz önünde bulundurursak, işitsel algı ve ses bilimsel yetilerin çok önemli olduğunu görmek mümkündür. Böylelikle, eğer yabancı dil öğrenen kişi ana dili taşıyıcısıyla iletişime kusursuz bir şekilde iştirak etmek istiyor ise öncelikle doğru bir şekilde

duymalı ve yorumlamalıdır, ikinci olarak kendi fikir ve düşüncelerini doğru bir şekilde telaffuz etmelidir. Bilgi ve düşüncelerimizin ifade edilmesi sırasında sadece verilerin aktarılmadığı, ayrıca karşımızdaki kişiyi duygusal olarak etkileme amacı güttüğümüz için doğru telaffuz önem taşımaktadır. Nitekim bir kişiyi sadece doğru telaffuzla etkilemek mümkündür. Günümüzde dil bilgisi ve sözcük bilimin yanı sıra, ses bilim de çağdaş yabancı dil öğretiminin önemli bir bileşenidir.

Ana dil taşıyıcısı ile gerçekleştirilen her iletişim, özgün (sahih) (Eng: authentic, Рyc: аутентичный) bir metin, diğer bir deyişle, değişikliğe uğramamış, orijinal dilsel bir materyal içermektedir. Şarkılar ise bu tür özgün metinlerin şüphesiz en güzel örneklerindendir.

Sunumun amacı, yabancı dil olarak Rusça öğrenen öğrencilerde şarkıların, ses bilimsel yetilerin gelişmesindeki etkinliğini kanıtlamaktır. Yapılan çalışmada, gözlemsel ve deneysel yöntemler yardımıyla, şarkıların ünlü daralması, ötümsüzleşme, damaksıllaşma gibi Rus diline özgün ses bilimsel olaylar üzerindeki etkisini araştırılmaktadır. Bununla beraber şarkıların ezgi, tonlama ve vurgulama gibi dilin bütünsel özellikleri üzerindeki etkileri de değerlendirilmektedir.

Yabancı dillerin öğretiminde şarkının rolüne ilişkin bir dizi çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları gerçekleştiren yazarlardan bazıları şunlardır: D. Byrne, Dj. Welman, K. Wilson, T. Lloyd, İ. N. Balunets, V. F. Aitov, D. İ. Yevladova, E. P. Karpiçenkova, N. D. Kumetova, İ.V.Labutova, E.V.Lyubavina, A.R.Arutyunov, G.V.Kokorina, T.A.Potapenko, A.M.İdrisova Ancak öğretim sürecinde şarkıların bir ders materyali olarak kullanılması ile ilgili etkilerin yeterli araştırıldığı söylenemez.

Ses Bilimsel Öğretim Materyali Olarak Şarkılar

Bilincin gizemli derinliklerine sızan ve ruhsal uyarıcı olan müzik, insanların duygu ve hisleri üzerinde etkili bir olgudur. Psikolojik verilere dayanarak, insanların duygusal olarak yaşadıkları olayları müzik ile daha hızlı ve daha kalıcı bir şekilde hatırladıklarını söylemek mümkündür (Zinçenko, 2000:15). Sözlü metin ve müzik birleşiminin ürünü olan şarkılar, yabancı dil öğretiminde duygusal zeminin oluşturulmasına, böylelikle verilen bilgilerin daha etkili bir şekilde öğrenilmesine imkân sağlamaktadır. Bununla beraber özgün metin içeren şarkılar, dil yetilerinin gelişmesinde de büyük önem taşımaktadır.

A. M. İdrisova'ya göre yabancı dilin öğretimi sürecinde “şarkılar özgün metin içeren ders materyalidir” (İdrisova, 2011: 203), A. R. Arutyunova şarkıları, “yabancı kültürde işaretsel işleve sahip olan ve iletişim yöntemiyle eğitimin amacına uygun olan bir olgusu” olarak görmektedir (Arutyunova, 1990: 6). E. Şurupova “Şarkılar, yabancı dile özgü telaffuzun pekiştirmesine yardımcı olurlar, çünkü konuşma aygıtların ve müziksel işitimi, işitsel dikkat, işitsel kontrol gibi becerilerin arasında sıkı bir bağ vardır” diye yorum getirmektedir (Şurupova, 14.08.2017). L. N. Redrenova'ya göre “derste müziğin kullanılması sayesinde olumlu psikolojik bir ortam sağlanmakta, psikolojik gerginlik düşürülmekte, dilsel faaliyet canlandırılmakta, duygusal ton yükseltilmekte ve dilin öğrenimine yönelik ilgi artırılmaktadır” (Redrenova,14.08.2017). A. P. Rapanoviç, “şarkı söylemenin telaffuz çalışmalarında, bilhassa ana dilden farklı bir ses yapısına sahip olan yabancı dilin telaffuzunda etkisi büyüktür. Şarkı söylerken sesler çok iyi bir şekilde pekiştirilmektedir çünkü şarkı söyleme sürecinde sesler uzatılmakta ve ses aygıtlarının aynı boğumlanmada uzun süreli kalmasını sağlamaktadır. Böylelikle yeni bir boğumlanmaya alışma sürecine daha kolay geçilmektedir. Şarkı, hem sesin kontrol edilmesine, hem de ses bilimsel olayları tekrar ederek yeni boğumlanmaya alışmaya yardımcı olur.” (Rapanoviç, 1973: 251) Yukarıda sıralanan tüm ifadeler, şarkının eğitim materyali olarak çok yönlü potansiyele sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Çalışmanın hedefi çerçevesinde yabancı dil öğretiminde ses bilimsel bir değer taşıyan şarkıların önemini şöyle sıralamak mümkündür:

- Şarkıların tarz ve üslup bağlamında çeşitliliği Rus dilini öğrenenlerin her türlü beğeni tercihinine cevap verme potansiyeline sahiptir. Pratikte caz, klasik, folklor, çocuk, pop,

rock vb. gibi her tarz şarkı eğitim materyali olabilir. Böylelikle yabancı dilin öğretimi için hem ses bilimsel noktaların geliştirilmesi, hem de dilin tüm öğretim sürecine yönelik çok önemli pozitif duygusal bir zemin yaratılmaktadır.

- Şarkı pozitif duygusal bir zemin yaratarak rahatlatan ve dikkati dağıtan fonksiyonları yerine getirmektedir, böylelikle dolaylı olarak ses aygıtların gevşemesine etki etmektedir. Yabancı sesleri sadece rahatlamış ve gevşemiş ses aygıtları üretebilir. Ses aygıtlarındaki gerginlik alışılmamış seslerin telaffuzunda engel oluşturmaktadır.
- Şarkı, özgün bir metni içeren materyal olarak, dilin tüm özgün ses bilimsel yapılarını içermektedir.
- Şarkı doğru vurgu örneklerini ve belirgin hece ayırımını içermektedir.
- Sözcük öbeklerinden oluşan şarkılar, dilin ezgisel özelliklerini tanıtmaktadır.
- Şarkılar melodileri sayesinde ünlü harflerin uzatılması olanağını vermekte ve böylelikle seslerin doğru telaffuzunun pekiştirilmesini sağlamaktadır.
- Diğer dilsel materyallerden farklı olarak şarkı sonsuz sayıda tekrara müsaade etmektedir. Bu durum doğru telaffuz becerilerinin oluşturulması hususunda çok önemlidir. Fonetik becerilerin büyük ölçüde ses aygıtlarının kas yeterliliklerine bağlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sesin sadece zihinsel olarak algılanmasının yeterli olmadığı görülmektedir. Doğru telaffuz, doğru algı ve doğru kas hareketlerinin birleşme neticesinde ortaya çıkabilmektedir. Kasların istenilen beceriye ulaşması için de çok sayıda tekrar gerekmektedir.
- Şarkı, dile özgü genel tonu tanıtmaktadır. Her dilin kendine özgü ortak bir tonalitesi vardır. Şarkı, dilin bu ortak tonaliteyi tanıtarak ona uyma becerisinin geliştirmektedir.
- Şarkı söylemek doğru nefes almayı ve tümce içerisinde nefesi doğru bir şekilde kullanılmasını öğretmektedir.
- Şarkı, yabancı dile özgü sesleri tanıtarak, bu sesleri ayırt etmeyi ve işitmeyi öğretmekte, böylelikle dilin işitsel yetileri geliştirilmektedir.
- Şarkı, dilin genel ritmini tanıtmaktadır.

Yukarıda ifade edilen özellikler şarkının ses bilimsel eğitim materyali olarak önemini ve değerini kanıtlamaktadır. A.M. İdrisova şarkının ses bilimsel yönlerini şöyle değerlendirmektedir: “Şarkı, yabancı dil olarak Rusçanın öğretiminde, özellikle başlangıç seviyesinde, ünlü daralması, ötümsüzleşme, ötümlüleşme, art damaksıllaşma, damaksıllaşma, sıralı ünsüz öbeklerin telaffuzu gibi Rusçaya özgü ses bilimsel olayların daha hızlı ve nitelikli bir şekilde öğrenilmesini mümkün kılmaktadır. İlk olarak, melodik zemin sayesinde öğrencilerin doğru ses ayırma ve seslendirme gibi eylemler kolaylaştırılıyor. İkinci olarak, öğrenciler kendi düşüncelerini yabancı dilde ayrı ayrı sözcüklerle değil, aksine direkt sözcük öbekleri ve tümcelerle ifade etmeyi öğreniyorlar. Bu şekilde öğrenciler akıcı Rusça konuşmaları anlamayı, söylevi bir bütün olarak algılamayı, dildeki vurgu kurallarını, vurgulu ve vurgusuz hecelerin uyumunu öğreniyorlar.” (İdrisova, 2011: 204)

Yukarıda sözlü olarak ifade edilen özellikleri şarkı örnekleri üzerinde uygulamalı olarak analiz etmeye çalışalım. Ancak örneklere geçmeden önce, bu çalışmada sunulan şarkıların yabancı dil olarak Rusça öğretim müfredatının dışında olduğunu belirtmek isteriz.

Derste kullanılacak şarkı seçiminde, temel kıstas öğrencilerin beğenisi olmalıdır. Ankara Üniversitesi’nde Rusça öğrenen öğrenciler arasındaki müzikal tercihlere ilişkin gözlem, popüler ve folklor tarzı şarkılara yönelik ilginin olduğunu göstermektedir. Örneğin, müzisyen Grigori Leps’in müzikal tarzı ve ses icrası Türk erkek öğrencileri tarafından beğenilmektedir. Şarkıcının “Я счастливый” {Ben Mutluyum} (Ya şaşstlivıy) [ja ɛ:slivıj]¹ adlı şarkısını örnek alıp Rus diline özgü ses bilimsel olgular açısından analiz edelim.

Кто поверит, я и сам не верю

¹Çalışmada: {...} – Türkçeye çeviri, (...) – Latin Alfabesine Transliterasyon, [...] – Uluslararası Ses Bilimsel Alfabe kullanarak transkripsiyon belirtilmiştir.

{*Kim inanır ki, ben bile inanmıyor iken*}
 (kto poverit ya, i sam ne veryu)
 [ˈkto pɐˈvʲerʲɪt / ˈja i ˈsam nʲiˈvʲerʲɪɔ]²

İlk satırda ünlü daralması (o) → [ɐ], (e) → [i], ünsüz damaksıllaşması (v) → [vʲ], (r) → [rʲ], (n) → [nʲ] örneklerine rastlıyoruz. Bu iki ses bilimsel olay Rus dilinin karakteristik özelliklerindendir. Belirgin ünlü daralması Rus dilinde sıkça rastlanan bir olaydır. Türkçede de var olan ve ‘hafif’ olarak adlandırabileceğimiz bu durum Rusçada oldukça güçlüdür. İkinci olarak rastladığımız ses bilimsel olay ünsüzlerin damaksıllaşması, Türkçede bulunmamaktadır. Rusçada ise damaksıllaşma anlam ayırt edici nitelikte olup büyük önem taşımaktadır. Yabancı dil olarak Rusçayı öğrenenlerin anlaşılma seviyesi damaksıllaşma ile paraleldir.

Толь на счастье, то ли на беду,
 {*Ya mutluluğa, ya da bedbahtlığa*}
 (tol na şçastye, to li na bedu)
 [ˈtolʲ nɐˈɕːastʲɪ / ˈtolʲi nɐbʲɪˈdu]

Yukarıdaki satırda ünsüz damaksıllaşması (l) → [lʲ], (t) → [tʲ], (b) → [bʲ]; ünlü daralması (e) → [i], (e) → [ɪ] ve (s) ve (ç) seslerin kaynaşması (şç) → [ɕ:] ile karşılaşmaktayız. (s) ve (ç) seslerin (şç) → [ɕ:] olarak telaffuz edilmesi ölçünlü Rus Dilinin telaffuz kuralıdır.

У меня семь пятниц на неделе
 {*haftamda yedi Cuma vardır*}³
 (u menya sem pyatnits na nedele)
 [ʊ mʲɪˈnʲa ˈsʲemʲ ˈpʲatnʲɪts na nʲɪˈdʲelʲɪ]

Bu satırda ise ünsüz damaksıllaşması (m) → [mʲ], (n) → [nʲ], (s) → [sʲ], (p) → [pʲ], (d) → [dʲ], (l) → [lʲ]; ünlü daralması (e) → [i], (e) → [ɪ] ve Türkçede var olmayan, telaffuz açısından da oldukça zor olan bir ön patlamalı-sızmalı ünsüz (ts) → [tsʲ] örneği görülmektedir. İngilizce ve Fince gibi bazı dillerde ilgili patlamalı-sızmalı ünsüz iki ses birimine parçalanabilmektedir. Rusçada ise (ts) → [tsʲ] sesi bir sesbirimidir, buna da telaffuz sırasında dikkat edilmelidir.

И тринадцать месяцев в году.
 {*Ve yılda 13 ay*}
 (i trinadtsat mesyatsev v godu)
 [ɪ trʲɪˈnat͡ɕətʲ ˈmʲesʲɪtsɕɐf v ˈɡɐdu]

Bu satırda ünsüz damaksıllaşması (r) → [rʲ], (t) → [tʲ], (m) → [mʲ], (s) → [sʲ], ünsüz düşmesi (dts) → [tsʲ], ünlü daralması (a) → [ə], (a) → [ɪ], (e) → [i], (o) → [ɐ]; kelime sonunda ötümlü ünsüzün ötümsüzleşme (v) → [f] gibi ses olaylarına yönelik örnekler yer almaktadır. Ünsüz ötümsüzleşmesi de Rus diline özgü bir telaffuz özelliğidir.

Şarkının nakarat kısmı, (sç) → [ɕ:] gibi ünsüz öbeklerinin ve ünsüz düşmesinin (stl) → [sl] telaffuzlarının yapılabilmesine yardımcı olmaktadır.

Я - счастливый, как никто! Я счастливый лет уж сто.
 {*Hiç kimse benim kadar mutlu değil. Artık yüz senedir*⁴ *mutluyum*}
 (Ya şçastliviy kak nekto. Ya şçastliviy let uj sto)
 [ˈja ɕːsˈtʲɪvʲɪ ˈkak nʲɪˈkto // ˈja ɕːsˈtʲɪvʲɪ ˈlʲet ˈuʃ ˈsto]

²Transkripsyon Uluslararası Ses Bilimsel Alfabe (IPA)’sine uygun olarak yapılmıştır.

³Günü gününe uymaz, bir daldadır.

⁴Uzun zamandır.

Я - счастливый! Я - не вру! Так счастливым и уйду!
 {Ben mutluyum! Yalan söylemiyorum. Böylece mutlu bir şekilde de gideceğim}
 (Ya şçastliviy! Ya ne vru! Tak şçastlivim i uydu.)
 ['ja ɛ:s 'livʲi // 'ja nʲi 'vru // 'tak ɛ:s 'livim ɯʲ 'du]

Я - счастливый, как никто! Я счастливый лет на сто.
 {Hiç kimse benim kadar mutlu değil. Yüz sene de mutlu olacağım}
 (ya şçastliviy kak nikto! Ya şçastliviy let na sto.)
 ['ja ɛ:s 'livʲi / 'kak nʲi 'kto // 'ja ɛ:s 'livʲi 'let nʲe 'sto]

Я - счастливый! Я - не лгу! Так счастливым и уйду!
 {Ben mutluyum! Yalan söylemiyorum! Böylece mutlu da gideceğim!}
 (Ya şçastliviy! Ya ne lgu! Tak şçastlivim i uydu.)
 ['ja ɛ:s 'livʲi // 'ja nʲilgu // 'tak ɛ:s 'livim ɯʲ 'du]

Şarkılar üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerinin nefes alış verişi takip edilerek nefes alma yerlerinin gösterilmesi gerekmektedir. Alınan havanın doğru bir şekilde dağıtılması, tümcelerin doğru bir şekilde tonlamasını mümkün kılacaktır.

Rusça şarkıların eğitim materyali olarak çok önemli bir özelliğinin daha olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Rusça şarkıların birçoğunun melodik yapısı ve ritim paylaşımı, onların koro olarak söylenebilmelerini mümkün kılmaktadır. Bu durum İngilizce ve Türkçe şarkılar için geçerli değildir. Bu yapısal özellik şarkı çalışmalarının gerçekleştirildiği gruplarda, bilhassa da toplum merkezci kültürde eğitilmiş öğrencilerin olduğu gruplarda çok önemlidir. Türk öğrencilerin topluluk içerisinde şarkı söylerken utanma, endişe ve isteksizlik duygularını hissettikleri gözlemlenmektedir. Hatta bu durum manzum bir eseri söylerken de yaşanmaktadır. Şarkıların koro ile beraber söylenmesi bu psikolojik engelin etkisini en aza indirmeyi sağlamaktadır.

Daha önce ifade edildiği üzere Türk öğrenciler popüler şarkıları tercih etmektedirler. Şarkı seçimi yapılırken temel kıstasın öğrencilerin tercihi olmakla birlikte özellikle başlangıç seviyelerde çok hızlı tempolu olmayan, doğru vurgunun yapıldığı ve pozitif içeriğinin yer aldığı şarkılar tavsiye edilmektedir. Örneğin, Yolka'nın şarkıları Türk kız öğrencileri tarafından beğenilmektedir. Sanatçının şarkılarından biri olan “Я хочу” {İstiyorum} (Ya hoçu) ['ja xʊ 'ʃʊ] adlı şarkıyı ses bilimsel yönünden analiz edelim.

Я хочу влюбиться, пролететь, остановиться
 {Aşık olmak, uçmak, durmak istiyorum}
 (Ya hoçu vlyubitsa, proletet, postanovitsa)
 ['ja xʊ 'ʃʊ vʲʲe 'bʲʲʲtsə / prɐlʲɪ 'tʲetʲ / ɐstənɐ 'vʲʲʲtsə]

Şarkının ilk satırında ünsüz damaksıllaşması (l) → [lʲ], (b) → [bʲ], (t) → [tʲ], (v) → [vʲ], ünlü daralması (o) → [ɐ], (a) → [ə], (e) → [ɪ] ve ölçünlü Rus dilinin telaffuz kurallarından olan (t) ve (s) ses birimlerinin →[ts] olarak kaynaşması görülmektedir.

Высоко и не разбиться, дать случайностям случиться,
 {Yüksekten de düşmemek ,tesadüflerin olmasına izin vermek,}
 (Visoko i ne razbitsa, dat sluçaynostyam sluçitsa.)
 [visʲə 'ko i nʲirʲə 'bʲʲʲtsə / 'datʲ slu 'ʃʲaʲɪnostʲəm slu 'tʲɛʲtsə]

İkinci satırda da benzer ses bilimsel olayları içermektedir.

Прочитать маршруты в лицах, побывать во всех столицах,
 {Şahıslara göre rotaları çizmek, tüm başkentleri görmek}
 (proşçitat marşrutı v litsah, pobivat vo vseh stolitsah)

[prɛ:ɪ 'tatʲ mɐʁʂ 'rutʲ ˈvlʲɪtsəx / pɐbʲi 'vatʲ vɐ 'fsʲɪx stɐ 'vlʲɪtsəx]

Yukarıdaki satır içerisinde aşağıdaki ses olayları bulunmaktadır: Ünsüz damaksıllaşması (t) → [tʲ], (s) → [sʲ], (l) → [lʲ]; ünlü daralması (o) → [ɐ], (a) → [ə], (i) → [ɪ]; patlamalı-sızmalı [ts] ünsüzü, ölçünlü Rusçanın telaffuz kuralından olan (s) ve (ç) seslerin (sç) → [ɛ:] olarak kaynaşması ve ötümlü ünsüzün ötümsüz ünsüz öncesi ötümsüzleşmesi (v) → [f].

Дать возможностям открыться и вдохнуть мечты частицу.
 {Fırsatların ortaya çıkmasına izin vermek ve hayallerin bir parçasını solumak.}
 (Dat vozmojnostyam otkritsa i vdohnut meçtı çastitsı.)
 [ˈdatʲ vɐz ˈmoʒnəstʲəm ɐt ˈkrʲɪtsə ˈi ˈvdohnutʲ mʲɪ ˈftʲɪ tɐɪ ˈstʲɪtsɐ]

Bu satırda ise ünsüz damaksıllaşması (t) → [tʲ], (m) → [mʲ], (n) → [nʲ]; ünlü daralması (o) → [ɐ], (a) → [ə], (ı) → [ɪ]; ölçünlü Rusçanın telaffuz kuralı olan (t) ve (s) fonemlerin → [ts] olarak kaynaşması olayları görülmektedir.

Şarkının nakarat kısmında ise ünsüz düşmesi (lnts) → [nts] (solntse), kelime sonunda ötümlü ünsüzün ötümsüzleşmesi (z) → [s], ötümlü ünsüzün ötümsüz ünsüz öncesi ötümsüzleşmesi (v) → [f], ünsüz damaksıllaşması ve ünlü daralması görülmektedir.

Посмотреть, как всходит солнце
 {Güneşin doğuşunu görmek}
 (Posmotret, kak vshodit solntse)
 [pɐsmɐ ˈtrʲetʲ / kak ˈfsxodʲɪt ˈsontsə]

Сверху вниз за облаками.
 {Yukarıdan aşağıya bulutların ardına}
 (Sverhu vniz za oblakami)
 [ˈsʲvʲerxu ˈvnʲɪs ˈza ɐblɐ ˈkamʲɪ]

И проверить что откуда,
 {Ve neyin nereden geldiğini görmek}
 (İ proverit çto otkuda)
 [ˈi prɐ ˈvʲerʲɪtʲ ˈçto ɐt ˈkudə]

Как могло быть это нами?
 {Bu nasıl biz olabiliydik?}
 (Kak moglo bit eto nami?)
 [ˈkak mɐ ˈglo ˈbitʲ ˈetə ˈnamʲɪ]

Nakarat kısmının düşük tempoda söylenmesi heceleri ayırma çalışması için oldukça uygundur.

[pɐ - smɐ - ˈtrʲetʲ / kak ˈfsxo - dʲɪt ˈson - tsə
 ˈsʲvʲer - xu ˈvnʲɪs ˈzaɐb - lɐ - ˈka - mʲɪ //
 ˈi - prɐ - ˈvʲe - rʲɪtʲ ˈçtoɐt - ˈku - də /
 ˈkak mɐ - ˈglo ˈbitʲ ˈɛ - tə ˈna - mʲɪ ?]

Buna benzer hece ayırma çalışmaları Rusçadaki tek ses birimli, çok ses birimli, açık ve kapalı gibi hece yapı ve çeşitlerini öğretimi sırasında da yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra, şarkılar dile özgü çeşitli ton yapılarının geliştirmesinde de oldukça önemlidir.

Sıralanan tüm yararların yanı sıra şarkılar bir ders materyali olarak önemli bir özelliğe daha sahiptir. O da ders öncesi şarkıların bir ısındırma materyali olarak kullanımıdır. Yabancı dil öğretimi dil ortamı dışında yapıldığı takdirde, ders öncesi ısınma büyük önem taşımaktadır. Yapılan ısınmanın iki önemi vardır: Birincisi ses aygıtlarının ısınmasını ve esnemesi sağlamak,

ikincisi ise bir dil ortamından diğer dil ortamına geçişi sağlamaktır. Bu bağlamda da şarkılar eşsiz bir kaynaktır.

SONUÇ

Şarkılar, yabancı dil olarak Rusça öğretiminde ses bilimsel becerilerinin gelişimi sürecinde önemli bir materyaldir. Şarkılar özgün metinler olduğu için dildeki ses bilimsel olayların bütün geniş yelpazesini içermektedir. Yabancı dil olarak Rusça öğretimi sürecinde şarkılar sayesinde ünlü daralması, ünsüz damaksıllaşması, ünsüz ötümsüzleşmesi, yine ünsüz ötümlüleşmesi, ünsüz düşmesi gibi Rus diline özgü ses bilimsel olaylar ile ölçünlü Rusçanın telaffuz kurallarını da yetkinleştirmek mümkündür.

Sıralanan tüm özelliklerin yanı sıra şarkılar dilin ezgisel yapılarını ve hece ayrımını geliştirmek için de mükemmel bir materyaldir. Şarkıların eğitim materyali olarak ayırt edici özelliklerinden biri de sayısız tekrar edilebilmesidir. Tekrar etme, ses bilimsel yetilerin gelişmesinin önemli bir parçasıdır. Yapılan tekrarlar sayesinde istenilen ses bilimsel mükemmelliğe ulaşmak mümkündür.

KAYNAKÇA

- Arutyunov, A. P. (1990). *Teoriya i praktika sozdaniya uchebnika, russkogo yazıka dlya inostrantsev*, Russkiy yazık, Moskva, Rusya.
- İdrisova, A. M. (2011). *Pesenny material v metodike prepodavaniya russkogo kak inostrannogo. Sotsializatsiya i mejkulturnaya kommunikatsiya v sovremennom mire*, red. İsakova M.A., İzdatelstvo Krasnoyarskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta, Krasnoyarsk, Rusya.
- Pullum, G. K. (1996). *Phonetic Symbol Guide, Second Edition*, The University of Chicago Press, Chicago-London, USA - England
- Rapanoviç, A. N. (1973). *Fonetika frantsuskogo yazıka*, Vısşaya şkola, Moskva, Rusya.
- Rerdenova, L. N. (bilinmiyor). *İspolzovaniye pesen dlya razvitiya pamyati na urukah angliyskogo yazıka*. [Çevrim-içi: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-137017.html>], Erişim tarihi: 15.08.2017
- Şurupova, E. (bilinmiyor). *İspolzovaniye pesennogo materiala na uroke frantsuskoga yazıka v sredney i starşey şkole*. [Çevrim-içi: <http://www.teacherjournal.ru/shkola/francuzskij-yazyk/1292ispolzovanie-pesennogo-materiala-na-uroke-francuzskogo-yazyka-v-srednej-i-starshejskhole.html>], Erişim tarihi: 14.08.2017.
- Rovba, E. A. (2014). *İspolzovaniye popularnih pesen na zanyatiyah po russkomu yazıku*. Studia Rossica Gedanensia, № 1. [Çevrim-içi: <http://www.wf.ug.edu.pl/ojs/index.php/SRG/article/view/328/230>], Erişim tarihi: 25.08.2017.